

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Capitularia Regvm Francorum

Additae sunt Marculfi monachi & aliorum formulae veteres, & Notae
doctissimorum virorum

Baluze, Etienne

Parisiis, 1677

Capitulare Aquisgranense anni DCCCXVI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-19366

EPISTOLA
AD ARNONEM ARCHIEPISCOPVM
SALZBURGENSEM.

De eodem argumento.

IN nomine Domini Dei & Salvatoris nostri Iesu Christi. Hludovicus divina ordinante providentia Imperator Augustus venerabili Arnoni Archiepiscopo in Domino salutem. Sacrum & memorabile Concilium divino nutu nostroque studio in Aquisgrani palatio nuper adgregatum &c. per presentem Missum nostrum nomine Nothonem &c. *ut supra in epistola ad Siccharium.*

CAPITVLARE AQVISGRANENSE
ANNI DCCCXVI.

Anno **DCCCXVI.** incarnationis Domini nostri Iesu Christi Hludovicus Imperator Christianissimus ac piissimus ex omni imperio suo fecit conventum Episcoporum, Abbatum, Comitum, vel majorum natu Francorum, ut sancirent capitula pro utilitate totius Ecclesie. Quod ita factum est.

INCIPIT PROLOGVS
HLVDVVICI IMPERATORIS.

QVia, juxta Apostolum, quandiu in hoc seculo sumus, peregrinamur ^{2. Cor. 6.} à Domino, & nihil in presentis fixum, nihil immobile, sed cuncta veloci pervolant cursu, & Scriptura testatur, quodcunque possumus, instanter operari debemus, quia nulli ad bene operandum craftinus dies promittitur, omnesque secundum Apostolum ante tribunal Christi stabimus, ut unusquisque rationem pro his quæ gessit reddat, nobis præcipue, qui ceteris mortalibus conditione æquales existimus, & dignitate tantum superiores sumus, secundum scripturam sacram, quæ dicit, *Quoniam interrogabit opera nostra, & cogitationes scrutabitur,* rationes reddi- ^{Sap. 6.} turi sumus, sollicita circumspeditione totaque mentis intentione sata-
Tom. I. N n

gendum est ut bonis operibus jugiter insistendo, his quibus præesse videmur, modis omnibus, quantum nobis divina suffragante misericordia facultas adtributa fuerit, prodesse curemus. Sed quia omne datum optimum & omne donum perfectum deforsum est, debemus continuis precibus Dominum humiliter exorare, faciémque illius humili confessione & congrua, prout ipse posse dederit, emendatione prævenire; ut sicut ejus est muneris quod regnamus, ejus sit pietatis quod feliciter regnamus; quatenus, eo miserante, & regni gubernacula æquissimo libramine tenere & ad eum qui Rex Regum est & Dominus dominantium, cum multiplici fructu administrationis nostræ, justitia scilicet, & pietate, atque humilitate, sine fine cum eo regnaturi mereamur pervenire. Et quoniam per Apostolum suum nos adjuutores suos appellare dignatus est, & sancta Ecclesia, ejus videlicet sponsa, in scripturis sacris hortus est appellata, quotidianis exercitiis adhibito sarculo bonæ operationis est excolenda; ut sicut semper nociva in ea velut in bono agro emergunt, ita semper laboris boni studio eradicentur noxia, plantentur utilia. Oportet & nos cunctis ejus necessitatibus, nisi quibus possumus, devotè consulere: quatenus in ejus emendatione, quantum Dominus posse dederit, tota cum mentis devotione elaborantes, in aliqua parte ædificiorum illius, à fabricatore ejus, Domino scilicet Iesu Christo, aptari mereamur. Proinde notum sit omnibus fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ nostrisque Domino dispensante successoribus quia cum nos nullis existentibus meritis divina pietas, genitore nostro à rebus humanis exempto, ad ejus imperij culmen provexisset, quomodo aut qualiter desiderium divini cultus, quod ab ineunte ætate Christo inspirante mente conceperamus, ad effectum Domino suffragante perduceremus, & quid studij quidve laboris progenitores nostri, præcipuè tamen piæ recordationis genitor noster in utilitatibus sanctæ Dei Ecclesiæ exhibuerit, adverteremus, & pia illorum facta non solum inviolata conservare, sed etiam imitari pro viribus nobis à Domino concessis optarem, scilicet ut quicquid sive in ecclesiasticis negotiis, sive in statu reipublicæ, emendatione dignum prospexissemus, quantum Dominus posse dabat, nostro studio emendaretur. Et hæcenus hinc inde mundanorum turbinum procellis emergentibus, diversissimisque occupationibus ingruentibus præpediti, ut optaveramus, efficere nequivissemus, ejus rei gratia * quarto anno imperij nostri, accersitis nonnullis Episcopis, Abbatibus, Canonicis, & monachis, & fidelibus, obtutibus nostris, studuimus eorum consulta sagacissima investigare inquisitione, qualiter unicuique ordini, Canonicorum videlicet & monachorum & laicorum, juxta quod ratio dictabat & facultas suppetebat, Deo opem ferente consuleremus. Et quoniam licet sæpe de statu Ecclesiarum & de ritibus præterito tempore ordinassimus, & Missos nostros per singula loca destinassimus, sed invidente diabolo per tyrannicam pravitatem præpeditum fuisset, oportebat ut hoc tempus pacis indultum ad communem sanctæ Dei Ecclesiæ & omnium nostrorum utilitatem impenderemus, tribus videlicet modis; ut quæ bene inchoata erant, Deo auxiliante

* tertio

auxiliante effectum obtinerent; & si quæ bona voluntate, sed incauta discretionem, variis præpedientibus causis inchoata fuissent, ut diligenter inspicerentur, & discretè, prout facultas suppetebat, corrigerentur; si quæ etiam de his quæ necessaria erant deesse videremus, ut quærerentur, & Deo auxiliante ad effectum perducerentur: quatinus deinceps opus nostrum à nemine justè posset reprehendi, & tam nostris quàm futuris temporibus multorum saluti proficeret, & Deo opitulante stabile permaneret. Sed qualiter de his divina cooperante gratia, consulti fidelium, pro viribus & temporis brevitate, licet non quantum debuimus & volumus, sed quantum à Deo posse accepimus, egerimus, & quid unicuique ordini communi voto communique consensu consulere studuerimus, ita ut quid Canonicis propriè de his, quidve monachis observandum, quid etiam in legibus mundanis, quid quoque in Capitulis inserendum foret, adnotaverimus, & singulis singula observanda contraderemus, tamen ut sive nostris sive successorum nostrorum temporibus rata forent & inviolabiliter Deo annuente conservarentur, libuit nobis ea quæ gesta sunt, ob memoriæ firmitatisque gratiam, in unum strictim congerere, & subjectis capitulis annotare, & in publico archivo recondere; ut successores nostri Deo dispensante nostra pia facta conservantes, & ipsi nihilominus bona facta sua successoribus suis servanda perdoccant.

EXPLICIT PROLOGVS.

Hæc capitula propriè ad Episcopos vel ad ordines quosque ecclesiasticos pertinentia; quæ non solum ipsi observare, sed etiam sibi subjectis vel commissis facienda perdocere debent.

INCIPIVNT CAPITVLA.

1. D erebus Ecclesie non dividendis.	14. De Ecclesiis destructis, vel de nonis & decimis.
2. De Episcopis eligendis.	15. De Ecclesiarum honore.
3. De diltis patrum congestis pro canonica professione, quia dehonestabatur.	16. De Episcopis Italia.
4. De collatis Ecclesie dividendis.	17. De Presbyteris qui feminas in domibus habent.
5. De Abbatibus eligendis.	18. De Presbyteris qui pro chrismate in cæna domini veniebant.
6. De ordinatione servorum.	19. De prædicatione & confirmatione Episcoporum.
7. De personis à quibus non sunt res accipiende.	20. De pueris tondendis & puellis velandis.
8. Vt nullus Presbyter aliqua cupiditate quemquam tonsurare suadeat.	21. De feminis viros amittentibus.
9. De Presbyteris constituendis.	22. De raptis, & de eorum raptoribus.
10. De mansis uniuscujusque Ecclesie.	23. De puellis raptis necdum desponsatis.
11. De Presbyteris uniuscujusque Ecclesie.	24. De desponsatis & ab aliis raptis.
12. De villis novis, & Ecclesiis in eis noviter constitutis.	25. De his qui virginibus Deo dicatis se faciant.
13. De sacris vasis Ecclesie in pignus datus.	26. De puellis, quo tempore velentur.

27. De examinatione sancte crucis non faciendā.

28. De pabulo verbi divini nuntiando.

29. De incestis nuptiis, & de Ecclesiis non dividendis.

INCIPIVNT SVPRASCRIPTA CAPITVLA ET EORVM TEXTVS.

De rebus Ecclesie non dividendis.

I. 77. I. **Q**uia juxta sanctorum patrum traditionem novimus res Ecclesie vota esse fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum, cuique non solum habita conservare, verum etiam multa Deo opitulante conferre optamus. Tamen ut ab ecclesiasticis de non dividendis rebus illius suspicionem dudum conceptam penitus amoveremus, statuimus ut neque nostris neque filiorum & Deo dispensante successorum nostrorum temporibus, qui nostram vel progenitorum nostrorum voluntatem vel exemplum imitari voluerint, ullam penitus divisionem aut jacturam patiantur.

De Episcopis eligendis.

Ibid. 78. II. Sacrorum canonum non ignari, ut in Dei nomine sancta Ecclesia suo liberius pontretur honore, ad sensum ordini ecclesiastico praebuimus, ut scilicet Episcopi per electionem cleri & populi secundum statuta canonum de propria dioecesi, remota personarum & munerum acceptatione, ob vitae meritum & sapientiae donum eligantur, ut exemplo & verbo sibi subiectis usquequaque prodesse valeant.

De dictis patrum congestis pro canonica professione, quia dehoneftabatur.

Ibid. 79. III. Quia verò canonica professio à multis, partim ignorantia, partim desidia, dehoneftabatur, operæ pretium duximus, Deo annuente, apud sacrum conventum ex dictis sanctorum patrum, velut ex diversis pratis quosdam vernantes flosculos carpendo, in unam regulam Canonico-rum & Canonicarum congerere, & Canonicis vel sanctimonialibus servandam contradere, ut per eam canonicus ordo absque ambiguitate possit servari. Et quoniam illam sacer conventus ita etiam laudibus extulit ut usque ad unum iota observandam percenseret, statuimus ut ab omnibus in eadem professione degentibus indubitanter teneatur, & modis omnibus sive à Canonicis sive à sanctimonialibus

canonicè degentibus deinceps observetur.

De collatis Ecclesie dividendis.

Ibid. 80. IV. Statutum est ut quicquid tempore imperij nostri à fidelibus Ecclesie sponte conlatum fuerit, in ditioribus locis duas partes in usus pauperum, tertiam in stipendia cedere Clericorum aut monachorum, in minoribus verò locis aequè inter clericum & pauperes fore dividendum; nisi forte à datoribus, ubi specialiter dandae sint, constitutum fuerit.

De Abbatibus eligendis.

Ibid. 81. V. Monachorum siquidem causam qualiter Deo opitulante ex parte disposuerimus, & quomodo ex se ipsis sibi eligendi Abbates licentiam dederimus, & qualiter Deo opitulante quieti vivere propositumque suum indefessè custodire valerent ordinaverimus, in alia scheda diligenter adnotari fecimus, & ut apud successores nostros ratum foret & inviolabiliter conservaretur, confirmavimus.

De ordinatione servorum.

Ibid. 82. VI. De servorum verò ordinatione, qui passim ad gradus ecclesiasticos indifcretè promovebantur, placuit omnibus cum sacris canonibus concordari debere. Et statutum est ut nullus Episcoporum deinceps eos ad sacros ordines promovere praesumat, nisi prius à dominis propriis libertatem consecuti fuerint. Et si quilibet servus dominum suum fugiens, aut latitans, aut adhibitis testibus munere conductis vel corruptis, aut qualibet calliditate vel fraude, ad gradus ecclesiasticos pervenerit, decretum est ut deponatur, & dominus ejus eum recipiat. Si verò avus vel pater ab alia patria in altam migrans, in eadem provincia filium genuerit, & ipse filius ibidem educatus & ad gradus ecclesiasticos promotus fuerit, & utrum servus sit ignoraverit, & postea veniens dominus illius legibus eum adquisiverit, sancitum est ut si dominus ejus illi libertatem dare voluerit, in gradu suo permaneat. Si verò eum catena servitutis à castris dominicis extrahere voluerit, gradum amittat; quia juxta sacros ordines vilis persona manens sacerdotij dignitate fungi non potest. De rebus

rebus verò illorum vel peculiari qui à propriis dominis libertate donantur ut ad gradus ecclesiasticos jure promoveantur, statum est ut in potestate dominorum consistat utrum illis concedere an sibi vindicare velint. Ceterum si post ordinationem aliquid adquisiverint, illud observetur quod in canonibus de consecratis nihil habentibus constitutum est. De Ecclesiarum verò servis communi sententia decretum est ut Archiepiscopi per singulas provincias constituti nostram auctoritatem, suffraganei verò illorum exemplar illius penes se habeant. Et quocumque de familia Ecclesie utilis inventus aliquis ordinandus est, in ambone ipsa auctoritas coram populo legatur, & coram sacerdotibus vel coram fidelibus laicis ante cornu altaris, sicut in nostra auctoritate continetur, remota qualibet caliditate libertatem consequatur, & tunc demum ad gradus ecclesiasticos promoveatur. Similiter quoque de his agendum est quos laici de familia Ecclesiarum ad sacros ordines promovere voluerint. Sed & de his quos præpositi Canonorum aut monachorum ordinandos expetiverint, eadem forma servanda est.

De personis à quibus non sunt res accipiendæ.

Ibid. 83. VII. Statutum est ut nullus quilibet ecclesiasticus ab his personis res deinceps accipere præsumat quarum liberi aut propinqui hac inconsulta oblatione possint rerum propriarum exheredari. Quod si aliquis deinceps hoc facere tentaverit, ut & acceptor, synodali vel imperiali sententia districtè feriat, & res ad exheredatos redeant.

Vt nullus Presbyter aliqua cupiditate quemquam tonsurare susceat.

v. 123. VIII. Statutum est etiam ut nullus in canonica aut regulari professione constitutus aliquem tonsurare propter res adipiscendas deinceps persuadeat: & qui hoc facere tentaverit, synodali vel imperiali sententia modis omnibus feriat.

De Presbyteris constituendis.

I. 84. IX. Statutum est ut sine auctoritate vel consensu Episcoporum Presbyteri in quibuslibet Ecclesiis nec constituantur nec expellantur. Et si laici Clericos probabilis vitæ & doctrinæ Episcopis consecrandos suisque in Ecclesiis constituendos obtulerint, nulla qualibet occasione eos reciant.

De mansis uniuscujusque Ecclesie.

Ibid. 87. X. Statutum est ut unicuique Eccle-

sia unus mansus integer absque ullo servitio adtribuat, & Presbyteri in eis constituti non de decimis, neque de oblationibus fidelium, non de domibus, neque de atris vel hortis juxta Ecclesiam positus, neque de præscripto manso aliquid servitium faciant præter ecclesiasticum. Et si aliquid amplius habuerint, inde senioribus suis debitum servitium impendant.

De Presbyteris uniuscujusque Ecclesie.

XI. Statutum est, postquam hoc impletum fuerit, ut unaquæque Ecclesia suum Presbyterum habeat, ubi id fieri facultas providente Episcopo permiserit.

De villis novis, & Ecclesiis in eis noviter constitutis.

XII. Sancitum est, de villis novis & Ecclesiis in eis noviter constructis, ut decimæ de illis villis ad easdem Ecclesias conferantur.

De sacris vasibus Ecclesie in pignus datis.

XIII. De sacris vasibus Ecclesie, quæ in pignus à nonnullis in quibusdam locis dari comperimus, inhibuitur est ne deinceps à quoquam fieri præsumatur, nisi solummodo necessitate redimendorum captivorum compellente.

De Ecclesiis destructis, vel de nonis & decimis.

XIV. De Ecclesiis sanè destructis, vel de nonis & decimis, sive de claustris Canonorum, qualiter constitui & ordinari nobis placuerit, aliis capitulis subter adnotavimus.

De Ecclesiarum honore.

XV. Sed & de Ecclesiarum honore, quomodo Deo adjuvante, quantum in nos est, vigeat, similiter in subter adnotatis capitulis insertum esse dinoscitur.

De Episcopis Italiae.

XVI. De Episcopis verò in Longobardia constitutis, qui ab his quos ordinabant sacramenta & munera contra divinam & canonicam auctoritatem accipere vel exigere soliti erant, modis omnibus inhibuitur est ne ulterius fiat: quia juxta sacros canones uterque à gradu proprio talia facientes decidi debent.

De Presbyteris qui feminas in domibus habitant.

XVII. Statutum est ab Episcopis de Presbyteris qui feminas secum indiscretè habitare permittunt, & propter hoc male opinionis suspitione denotantur, ut si deinceps admoniti non se correxerint, velut contemptores sacrorum canonum canonica invectione feriantur.

De Presbyteris qui pro chrismate in coena Domini veniebant.

Ibid. 93. XVIII. De Presbyteris qui accipiendi chrisimatis gratia ad civitates in coena Domini venire soliti erant, sancitum est ut de his qui longè positi sunt, de octo vel decem unus ab Episcopo eligatur, qui acceptum chrisma sibi & focis diligenter perferat. Hi verò qui non longius à civitate quàm quatuor aut quinque milibus habitant, more solito ad accipiendum chrisma per se veniant. Discendi verò gratia alio non quadragesimæ tempore ad civitates convocentur.

De predicatione & confirmatione Episcoporum.

Ibid. 94. XIX. Ne verò Episcopi occasione predicandi aut confirmandi oneri essent populis, à nobis admoniti polliciti sunt se deinceps hoc cavere velle & eo tempore suum ministerium, in quantum facultas dabatur, exequi quo eorum profectio, quantum in illis erat, his quibus prodesse possunt & debent non sit importuna vel onerosa.

De pueris tondendis, & puellis velandis.

Ibid. 95. XX. Ne pueri verò sine voluntate parentum tonsorentur, vel puellæ velentur, modis omnibus inhibutum est; & qui hoc facere tentaverit, multam quæ in capitulis legis mundanæ à nobis constitutis continetur persolvere cogatur.

De feminis viros amittentibus.

Ibid. 96. XXI. De feminis quæ viros amittunt, placet ne se sicut hætenus indifcretè velent, sed ut triginta dies post decessum viri sui expedient, & post tricesimum diem per consilium Episcopi sui, vel si Episcopus absens fuerit, consilio aliorum religionum sacerdotum suorumque parentum atque amicorum, id quod eligere debent eligant. Et quia à sacro conventu rogati ut hi qui publicam gerebant poenitentiam, & feminae quæ viros amittebant, nostra auctoritate donec deliberent quid agant tuerentur, specialiter pro his capitula fieri & legis mundanæ capitulis inferenda decrevimus.

De raptis, & de eorum raptoribus.

Ibid. 97. XXII. De raptis verò & de raptoribus quamquam specialiter decrevissemus quid pati debeant qui hoc nefas deinceps facere tentaverint, quid tamen super his sacri canones præcipiant, hic inferendum necessarium duximus, quatinus omnibus pateat quantum malum sit, & non solum humana sed etiam divina auctoritate con-

stricti, abhinc hoc malum caveatur.

De puellis raptis, necdum desponsatis.

XXIII. De puellis raptis necdum desponsatis ita in Concilio Chalcedonensi, ubi DCXXX. patres adfuerunt, capitulo XXVIII. habetur: *Eos qui rapiunt puellas sub nomine simul habitandis cooperantes & conbibentes raptoribus, decrevit sancta synodus, si quidem Clerici sunt, decedant gradu proprio, si verò laici, anathematizentur.* Quibus verbis aperte datur intelligi qualiter hujus mali auctores damnandi sunt, quando participes & conbibentes tanto anathemate feriuntur, & quòd juxta canonicam auctoritatem ad conjugia legitima raptas sibi jure vindicare nullatenus possunt.

De desponsatis, & ab aliis raptis.

XXIV. De desponsatis puellis & ab aliis raptis ita in Concilio Ancyritavo capitulo decimo legitur: *Desponsatas puellas & post ab aliis raptas placuit erui & eis reddi quibus antè fuerant desponsatae, etiam si eis à raptoribus vis inlata confiterit.* Proinde statutum est à sacro conventu ut raptor publica poenitentia multetur, raptae verò, si sponsus eam recipere noluerit, & ipsa eidem crimini consentiens non fuit, licentia nubendi alij non negetur. Quòd si & ipsa consensit, simili sententia subiaceat. Quòd si ipsi post hæc se conjugere præsumpserit, utrique anathematizentur.

De his qui virginibus Deo dicatis se sociant.

XXV. De his verò qui sacris virginibus se sociant ita in decretis Papæ Gelasij capitulo vigesimo continetur: *Virginibus sacris temerè se quosdam sociare cognovimus, & post dictatum Deo propositum incesta fœdera sacrilegèque miscere, quos protinus æquam est à sacra communione detruendi, & nisi egerint publicam probatamque poenitentiam, omnino non recipi; aut his certè viaticum de seculo transsentibus, si tamen poenituerint, non negetur.* Si verò de copulatione sacrarum virginum tam severè feriuntur, quanto severius feriendi sunt qui eas rapiunt? Ideo, sicut præmissum est, necesse est ut ab omnibus in Christiana religione consistentibus rigore auctoritatis divinæ vel humanæ hoc malum radicitus amputetur.

De puellis, quo tempore velentur.

XXVI. Ne verò puellæ indifcretè velentur, placuit nobis etiam de sacris canonicis qualiter observandum sit hic inferere. De tempore velandarum puellarum in Africano Concilio capitulo decimo sexto continetur ut non ante viginti quinque

annos consecrentur. Item in eodem Concilio capitulo XCIII. de virginibus velandis ita continetur: *Item placuit ut quicumque Episcoporum, necessitate periclitantis pudicitie virginis, cum vel petitor potens vel raptor aliquis formidatur, vel si etiam aliquo mortis periculoso scrupulo compuncta fuerit ne non velata moriatur, aut exigentibus parentibus, aut his ad quorum curam pertinet, velaverit virginem seu velavit ante viginti quinque annos etatis, non ei obfit Concilium quod de isto annorum numero constitutum est.* Unde colligitur quia juxta priorem sanctionem virgines vigesimo quinto etatis suae anno rite consecrandae sint. Quod si praemissae necessitates ante id fieri compulerint, nullum possit Episcopo afferre praedictum consecranti.

De examinatione sanctae crucis non facienda.
XXVII. Sanctum est ut nullus deinceps quamlibet examinationem crucis facere praesumat, ne quae Christi passionis glorificata est, cujlibet temeritate contemptui habeatur.

De pabulo verbi divini nuntiando.

XXVIII. Episcopus vero ut sive per se, sive per vicarios, pabulum verbi divini sedulo populis adnuntiet, (quia, ut ait beatus Gregorius, iram contra se occulti judicis excitat Sacerdos, si sine praedicationis sonitu incedit) & ut clerum sibi commissum in sobrietate & castitate nutriet, divinisque officiis imbuant, quod rite ad sacrosanctos ecclesiasticos ordines promoveri possint, & ut operam dent quatinus Presbyteri Missalem & Lectioarium sive ceteros libellos sibi necessa-

rios bene correctos habeant, & qualiter Ecclesias destructas sibi pertinentes juxta vires emendent, qualiter etiam viduas diligenter instruant, quomodo etiam secundum apostolicam auctoritatem conversari debeant, edoceant, & ut superstitiones quas quibusdam in locis in exequiis mortuorum nonnulli faciunt eradicent, & ut exemplo suae innocentiae alios ad bene vivendum provocent, & cunctis ecclesiasticis negotiis, in quantum Dominus juvaverit, totis viribus consulere satagant, diligenter admonuimus; & ut liberius exequi valeant, nos, in quantum Dominus posse dederit, opem ferre modis omnibus optamus.

De incestis nuptiis, & de Ecclesiis non dividendis.

XXIX. Nonnulla vero capitula, sicut de incestis nuptiis, necnon & de Ecclesiis quae inter coheredes dividuntur, & tali occasione proprio honore carent, sive de his Ecclesiis quae nimium rebus propriis sunt adtenuatae, vel certe de his rebus quae nuper, necessitate compellente, a nonnullis ecclesiasticis sunt ablatae, & si quae sunt talia sive in ecclesiasticis sive in publicis rebus emendatione digna, quae temporis brevitate efficere nequivimus, in tantum differendum illud dignum judicamus donec Domino favente consultu fidelium facultas nobis id efficiendi ab eo tribuatur. Inventa vero ut Deo opitulante effectum obtineant per tempora, jam emendata atque correctae ac restituta scriptis confirmare optamus.

PRÆCEPTVM SECVNDVM

Pro Hispanis qui in regno Francorum manebant.

Hoc est praeceptum concessionis quod fecit Ludovicus Imperator Hispanis qui ad se perfugerant.

IN nomine Domini Dei & Salvatoris nostri Iesu Christi. Ludovicus divina ordinante providentia Imperator Augustus. Notum sit omnibus fidelibus sanctae Dei Ecclesiae & nostris tam praesentibus quam & futuris seu etiam successoribus nostris quia postquam Hispani, qui de potestate Sarracenorum se subtraxerunt, &

ad nostram seu genitoris nostri fidem se contulerunt, & praeceptum auctoritatis nostrae, qualiter in regno nostro cum suis Comitibus conversari & nostrum servitium peragere deberent, scribere & eis dare iussimus, querimoniam aliqui ex ipsis Hispanis nostris auribus detulerunt duo capitula continentem; quorum unum est

N n ij